

## **Ikitaabo kyo'muleevi** **Malaki** **Indangiriro**

Yiki kitaabo, kikayandikwa ku kyanya Abayuda bâli mali lyoka mu buja i Babeeri, banaba keera bakayubakulula inyumba ya Rurema i Yerusaleemu. Kundu kwokwo, bâli koli teeziri umulangaaliro, mukuba: (a) Ikihugo kyabo kyâli riiri kiniini bweneene, kyanâli twaziri ne'bikalage bye'Perisiya, (b) Kundu abaleevi Hagayi na Zakariya bakatanga ubuleevi kwa'Bayuda bagatuula mu bulangashane, haliko batâli zaazi bubona.

Mu yiki kitaabo, Malaki ali mu tee yerekana ibibuuzo bya'Bahisiraheeri (1.2, 6-7; 2.14, 17; 3.7-8, 13). Ngiisi kyanya, Nahano ali mu bishuvya. Bibuuzo biguma biri byebi: (1) «Kuti kwo wâli kizi tukunda?» (2) «Kuti kwo twâli kizi kugayiriza?» (3) «Kuti kwo tukakushemya?» (4) «Kuti kwo tukakuluhya?» (5) «Kuti kwo tukakuzimba?» (6) «Kuti kwo tukakudetera buligo?»

Ngiisi kyanya, Nahano ali mu bashuvya ku bweranyange.

Muziizi muguma gwi'sikamiro, guli mu Malaki 3.10: «Aaho! Muleetage ikihande ki'kumi mu kihinda kyani, halinde ibyokulya biboneke mu nyumba yani. Nie Nahano wo'bushobozi bwoshi! Haaho, munangeze, lyo nimùyigulira utwazo twa mwi'gulu. Ee ma!

Ngamùgashaanira, munabe ne'bindu katundu, halinde munabule ibihinda byo mugabibiika mwo!»

*Íbiri mwo ku bwofi*

- a) Bwa'Bahisiraheeri batali bemeera, bakanukirwa (1.1-2.16)
- b) Malaki amenyeesa kwo Nahano agashubi yija (2.17-3.6)
- c) Abayuda bazimba Rurema, bwo batali mu tanga ikihande ki'kumi (3.7-12)
- d) Ulusiku lwa Nahano lugaki yija (3.13-24)

<sup>1</sup> Ino ndumwa, Nahano akagitumira Abahisir-heeri ku njira yo'muleevi Malaki.

*Nahano ye katoola Hisiraheeri*

<sup>2</sup> Nahano adeta kwokuno: «Nyamiri nimùkuuziri! Kundu kwokwo, mugweti mugannakira, ti: “Aahabi! Kutagi kwo utukuuziri?” Naani, ti: “Ulya Hesahu, ka atâli ye mwene wabo Yakobo? Kundu kwokwo, n'gakunda Yakobo.\* <sup>3</sup> Haliko, Hesahu nanamúshomba. Kiri ne'kihugo kyage kya mu migazi, nakyó n'gakishereeza. Kundu kyâli riiri buhyane bwage, halikago nanakihindula libe ishamba lya banyambwe.”

<sup>4</sup> «Abahedoomu, ikibusi kya Hesahu bali mu deta, ti: “Kundu bakatushereegeza utwaya twitu, haliko tugashubi tuyubakulula.”

«Aahabi! Si nie Nahano wo'bushobozi bwoshi, nadetaga kwokuno: Tulya twaya, kundu

---

\* **1:2** 1.2-5 Barumi 9.13.

bagashubi tuyubakulula, haliko ngashubi tuhongolera haashi. Balya Bahedoomu, bagamenyeekana kwo bali “Banabitalaalwe”, na “Bandu bo Nahano ayamiri arakariiri”.

<sup>5</sup> «E Bahisiraheeri, ikyanya mugaabona kwokwo, lyo mugayidesa, ti: Ku kasiisa Nahano ali Mukulu. Ubushobozi bwage, butalusiri kiri ne'mbibi ze'kihugo kiitu!»

*Nahano ayagalwa na ábali mu yikumba imigisi*

<sup>6</sup> Nahano wo'bushobozi bwoshi, agweti agabwira abagingi baage kwokuno: «Umwana ali mu simbaha yishe. Umukozi naye, ali mu simbaha nahamwabo. Aahago! Kituma kiki mwehe mutagweti muganzimbaha? Si nie Yisho, na ndi nie Nahamwinyu! Kundu kwokwo, mugweti mugagayiriza iziina lyani, iri munanguumira, ti: “Yiri iziina lyawe, kutagi kwo tukaligayiriza?”

<sup>7</sup> «Ee ma! Si mugweti mugangayiriza, mu kundangira amatuulo ge'byokulya íbikoli yulubiiri! Haaho, munashubi deta, ti: “Ewe! Yago matuulo, kutagi kwo tukagayulubaza?”

«Yuvwagwi! Si muli mu kizi gayulubaza, mu kunegura akatanda ka Nahano mbu katahiiti kamaro! <sup>8</sup> Ubugira kingi, mugweti mugandangira amatuulo ge'bitugwa íbihumiri, kandi iri bilemahiri, kandi iri bilwaziri. Aahago! Mu kugira kwokwo, ka mutazi huba? Ibitugwa mwene yibyo, iri mwangagendi bituula guvuruneeri winyu, ka muyemiiri kwo angamùyegereza ku bushambaale? Aahabi! Kwokwo, kwo nie Nahano wo'bushobozi bwoshi, ndesiri.

9 «Aahago! Kundu mwanganyinginga kwo nimùkejeererere, haliko, munabe muki gweti mugandangira amatuulo mabi, ka mutoniri kwo ngamùyakiira? Si bitaziziri!

10 «Nangaloziiizi bweneene, kwo muguma winyu angayigiiri inyiivi ze'nyumba ya Rurema. Kwokwo, lyo yago matuulo mazira kamaro, mutalonge ubulyo bwo'kukizi gayakiriza umuliro ku katanda. Haliko mwehe, ndaki siimiri ukumùbona. Kiri na'matuulo go mugweti mugandangira, nago, ndagagayakiira. Kwokwo, kwo nie Nahano wo'bushobozi bwoshi, ndesiri.

11 «Iziina lyani, ligweti ligahuuzibwa mu mahanga gooshi, ukulyokera isheere halinde imuga. Ee! Ngiisi hooshi, bagweti baganyokera umubadu, iri banandangira amatuulo ágakwaniini. Kwokwo, lye'milala yoshi iri mu kizi huuza iziina lyani. Kwokwo, kwo nie Nahano wo'bushobozi bwoshi, ndesiri.

12 «Haliko, mwehe mugweti mugagayiriza iziina lyani. Muli mu deta, ti: “Kalya katanda ka Nahano, si kakoli yulubiiri! Ne'byokulya íbikali kwo, si biri bya busha-busha!” 13 Munagweti mugaadeta: “Ikyanya tuli mu kolera Nahano, ali mu tuluhya ngana-ngana!”

«Keera mukannegura lwoshi-lwoshi! Si mugweti mugagendi nyukula ibitugwa, munabuli yiji bindangira amatuulo! Munandangire na íbilemahiri, kandi iri bilwazi. Aahago! Amatuulo mwene yago, ka ngwaniini ukugayakiira? Aahabi, bitangaziga! Kwokwo, kwo nie Nahano wo'bushobozi bwoshi, ndesiri.

14 «Umundu, nga angandagaania kwo agandangira ikitugwa kiija, anayiji ndangira kya'kashembo, uyo adaakwe. Si nie mwami mukulu! Na'mahanga gooshi, gayamiri ganyobohiri. Kwokwo, kwo nie Nahano wo'bushobozi bwoshi ndesiri.»

## 2

1-2 E bagingi! Nahano wo'bushobozi bwoshi, agweti agamùkengula kwokuno: «Mu kati kinyu, ndaaye kiri na wo'muti, úgweti úgatwaza imaaaja zaani. Aahago! Bimùkwiriiri mukizi nyuvwa, munakizi nzimbaha. Ne'ri kutali kwokwo, ngamùdaaka ngana. Kundu n'gamùlagaania imigashani, halikago ngagihindula libe idaaki. <sup>3</sup> Ngakizi daaka na'baana biinyu. Na mwenyene, ngamùvugumula amashe i malanga. Yago mashe, gaganashaaga mu byebirya bitugwa byo mugabaaga ku siku zinyu ngulu. Ha nyuma, mwe na yago mashe, munashulugutwe hala. <sup>4</sup> Kwokwo, lyo mugaa-  
menya ku kasiisa kwo nie Nahano wo'bushobozi bwoshi! Nie kamùkengula kwokwo, lye'kihango kyo n'ganywana na'Balaawi kiyame kigenderiiri.

<sup>5</sup> «Íbitumiri tukanywana ikihango na'bagingi, gira abandu balonge ukukizi ba bagumaana, banabe no'mutuula. Kwokwo, yabo bagingi bâli kwaniini ukukizi nzimbaha. Kunali kwo bâli kizi gira. Bâli kizi nzimbaha, iri bananyoboha. <sup>6</sup> Bâli kizi yigiriza mu kati ko'kuli, buzira kushobania. Banâli kizi gira íbikwaniini, mu kati ko'kuli, iri banayagiisa abandu bingi, halinde batwikire ku mabi.

<sup>7</sup> «Ngiisi muingi, ali ndumwa yani, nie Nahano wo'bushobozi bwoshi! Kwokwo, amigirizo gaabo hi'gulu lye'maaja, abandu bakwiriiri bakizi gakulikira. Na yago migirizo, gakwiiri gakizi langa ukuli kwani.

<sup>8</sup> «Si mwehe, mukajandagira injira zaani. Kirya kihango kyo tukanywana na'Balaawi, mwanagendi kihongola. Na buno, amigirizo giinyu, gakoli gweti gagahabura abandu bingi. Kwokwo, kwo nie Nahano wo'bushobozi bwoshi, ndesiri.

<sup>9</sup> «Mutakiri mu simbaha imaaja zaani. Ne'kyanya muli mu twa imaaja, mukola mu kizi kundirira. Kyo kitumiri n'gamuteeza ishoni imbere lya'bandu booshi, halinde banamuyamirize.»

### *Injira zo tuli mu kizi hongola mwe'kihango*

<sup>10</sup> Tweshi, ka tutali baana ba daata muguma? Ka atanali yolya Rurema muguma úkatubuta? Aahago! Kituma kiki, tuki gweti tugasongerana, iri tunagayiriza kirya kihango kyo Nahano akanywana na bashokuluza biitu?

<sup>11</sup> Kirya kihango, Abayuda keera bakakihongolaga, banakizi higulira i Yerusaleemu, kiri na mu Bahisiraheeri booshi. Bâli gweti bagayulubaza inyumba ya Nahano, inali yo akuuziri. Banâli gweti bagakizi yanga abakazi ábali mu yikumba imizimu. <sup>12</sup> Yabo bandu ábakahigula kwokwo, kundu bangayiji tanga amatuulo imwa Nahano wo'bushobozi bwoshi, haliko, bagayiji twibwa mu bandu baage!

<sup>13</sup> Halyagagi ne'lindi igambo lyo mukoli gweti mugaagira, linali lyerino: Galya matuulo go mugweti mugatangira Nahano, ikyanya atali mu gayemeera, muli mu yami bululuka, iri munayijuza akatanda kaage kwe'migenge yinyu.

<sup>14</sup> Munagweti mugabuuza kwokuno: «Yago matuulo, kituma kiki ataki gayemeera?»

Mukuba, kundu mukanywana ikihango mwe na mukaawe ku kyanya mwâli ki riiri misore, halikago Nahano akoli yiji ngiisi kwo keera ukamúyimula. Ee! Mukaawe, kundu muki yamiinwi, haliko, keera ukamúhemukira.

<sup>15</sup> Kwo mulyagagi mwembi, si Nahano akamúgira mube magala maguma, munabe mutima muguma. Aahago! Biki byo aloziizi? Si aloziizi kwo mubute abaana ábamúsimbahiri! Ku yukwo, uyilangage, utanahemukire mukaawe, ulya ye ukayanga mu busore bwawe.

<sup>16</sup> Nahano Rurema wa'Bahisiraheeri, ade-tagá kwokuno: «Ikyanya ugweti ugayimula mukaawe, uli mu nyaagaza. Ee! Ikyanya uli mu múgirira buligo kwokwo, naani ndi mu ba mb-wini buligo bweneene. Ku yukwo, muyilangage, mutakolwe kwo mwakizi hemukira bakiinyu.»

*Imyazi hi'gulu lyo'kutwirwa imaja*

<sup>17</sup> Amagambo giinyu mazira kamaro, gagweti galaluhya Nahano bweneene!

Na niinyu, ti: «Kutagi twamúluhya?»

Si mugweti mugamúluhya mu kudeta kwokuno: «Umundu, kundu angaba akoli bihuusiri, haliko imwa Nahano, akiri mwija, na Nahano aki múkuuziri.»

Munashubi deta na kwokuno: «Ulya Rurema wo'kuli, alyagagi hayi?»

### 3

<sup>1</sup> Nahano wo'bushobozi bwoshi, adetaga kwokuno: «Ngola ngalungika indumwa yani, gira igwanwe yanjongaanza injira. Iyo ndumwa, inayiji menyeesa ikihango kyo tuganywana. Lolagi! Yoliira agweti agayija! Haaho, bwo mundindiriiri ku kyedu, nienyene ngayami yija mu nyumba yani.\*»

<sup>2</sup> Aahago! Ikyanya Nahano agatuyijira, nyandi ugaki gooyera? Mango ahulukaana, nyandi ugaki shobola ukuyimanga? Si agaaba akola ngo'muliro ugugweti gugashuka ikyuma! Agaana nga saabuni ngayu yo'kufula mwo'mulondo.†

<sup>3</sup> Nahano agayiji bwatala ngo'mundu ugweti ugashukiiriza inooro ne'harija mu muliro. Kwokwo, kwo agayeruusa abandu be'kibusi kya Laawi, bakabuli mutangira amatuulo agakwaniini.

<sup>4</sup> Yago matuulo, ikyanya abandu be'Yerusaleemu, na'be'Buyuda hooshi bagagatanga, Iyo Nahano agaaba agayemiiri, nga kwo ali kizi gasiima yaho kare.

<sup>5</sup> Nahano wo'bushobozi bwoshi, adetaga kwokuno: «Ha nyuma, ngayiji muhana. Ngayami yiji lega abanamaleere, na'bashule, na'banabinyoma, na abagweti bagagunga imbembo ya'bakozi, na abali mu kizi libuza banamufwiri ne'fuuvi, na abali mu nyima ibinyamahanga ukuli kwabyo,

\* **3:1** 3.1 Mataayo 11.10; Mariko 1.2; Luka 1.76; 7.27. † **3:2** 3.2 Yuheeri 2.11; Bwigule 6.17.



na ngiisi ábatali mu ndwaza. <sup>6</sup> E beene Yakobo! Niehe nie Nahano! Ndanali mu hinduka. Kyo kitumiri ndakamùminika lwoshi-lwoshi.»

### *Ukugalukira Nahano*

<sup>7</sup> Nahano wo'bushobozi bwoshi adetaga kwokuno: «Ukulyokera ku kyanya kya bashokuluza biinyu, mwâli kizi bambala imaaaja zaani. Aaho! Mungalukirage, lyo naani nimùgalukire. Si mugweti mugayidodomba mbu: “Kuti kwo twangakugalukira?” <sup>8</sup> Naani, ti: “Ka bulyagagi bwija umundu azimbe Rurema? Kundu kwokwo, mwehe mugweti muganzimba!” Munambuuze, ti: “Kutagi kwo twakuzimba?” Naani, ti: “Mugweti mugakizi nzimba ku biloziri ikihande ki'kumi, kiri na'gandi matuulo.” <sup>9</sup> Kwokwo, mweshi kwo mutuuziri mu kihugo kiinyu, mukoli daasirwi! <sup>10</sup> Aaho! Muleetage ikihande ki'kumi mu kihinda kyani, halinde ibyokulya biboneke mu nyumba yani. Nie Nahano wo'bushobozi bwoshi! Haaho, munangeze, lyo nimùyigulira utwazo twa mwi'gulu. Ee ma! Ngamùgashaanira, munabe ne'bindu katundu,‡ halinde munabule ibihinda byo mugabibiika mwo! <sup>11</sup> Kundu birya bizimu biri mu shereeza imimbu yinyu, si ngabihangirira, gira bitaki shubi kizi gilya. Kiri ne'ndalo ziinyu ze'mizabibu, zitagaki leka ukutongeka. Kwokwo, kwo nie Nahano wo'bushobozi bwoshi, ndesiri. <sup>12</sup> Ku yikyo kyanya, amahanga gooshi gagakizi deta kwo

‡ **3:10** 3.10 Balaawi 27.30; Muharuuro 18.21-24; Bukengeeze 12.5-7; 14.22-29; Nehemiya 13.

muhiriirwi. Ikihugo kiinyu kigasimiisa nganangana!»

*Ulusiku lwo Rurema agayerekana kwo akwani-  
ini*

<sup>13</sup> Nahano adetaga kwokuno: «Si keera mwanduka bweneene! Na niinyu, ti: “Kutagi kwo tukakutuka?” <sup>14</sup> Naani, nie Nahano, namùshuvya kwokuno: “Si keera mukadeta: Ukukolera Rurema kutatuhitiiri akamaro. Ee ma! Kundu tusimbahiragi imaaaja zaage, tunali mu múyereka kwo twatwikira ku byaha biitu, si ndaabyo tuyungusiri! <sup>15</sup> Ukulyokera buno, tubwinagi kwa'banabwikangaate bo bahiriirwi. Si banangora-mabi, bo bajeberiiri! Ee! Bagweti bagakizi naakira Rurema, kwo abahanage iri angahasha. Kundu kwokwo, ndaabyo ali mu bagirira!”»

<sup>16</sup> Haaho, ngiisi ábâli ki simbahiri Nahano, banaganuuzania, anakizi bayuvwiriza. Kwokwo, banayandikaga amaziina ga ábamúyiji, na ábamúsimbahiri. Yago maziina, banagaton-dobola mu kitaabo imbere lyage.

<sup>17</sup> Nahano wo'bushobozi bwoshi, adetaga kwokuno: «Yabo bandu, багааба be'mwani. Ikyanya ngatwira abandi ulubaaja, balya be'mwani, ngabaleka. Bigaaba nga kwo yishe wo'mwana ali mu lereeja umwana wage úmúsimbahiri. <sup>18</sup> Haaho, lyo mugashubi bona ulubibi, úluli ha kati ko'mundu úkwaniini, no'mundu mubi. Mukanaki bona ulubibi ha kati ko'mundu úgweti úgakolera Rurema, na útali mu twaza ukumúkolera. <sup>19</sup> Nie Nahano wo'bushobozi bwoshi, nadetaga kwokuno:

Lolagi! Ulusiku lwo'kutwira abandu imaaja, lukola bu yija, lunagweti lugayaka bweneene nga kiberekaana kyo'muliro. Ku lwolwo lusiku, abanabwikangaate na banangora-mabi booshi, bagayami singookera mwo, nga byasi byumu. Mu kati kaabo, ndaaye úgasigala. Si booshi, bagaminikwa ngana. <sup>20</sup> Haliko, ngiisi ábagweti baganzimbaha, ubukize bugabatunduukira ngi'zuuba, bunamúleetere ubugumaana. Munahulukage, mugweti mugatamba-tamba nge'nyana íziri mu huluka mwi'ruli. <sup>21</sup> Ku lulya lusiku, balya banangora-mabi, mugabakandagira-kandagira. Bagaaba nga munyota-kiiko mwi'dako lya'magulu giinyu. Kwokwo, kwo nie Nahano wo'bushobozi bwoshi ndesiri.»

### *Ukugaluka kwa Hiriya*

<sup>22</sup> «Ngiisi byo'mukozi wani Musa akamúyigiriza, mukizi bikengeera. Ee maashi! Imaaja na'mategeko byo n'gamúheereza ku mugazi Horebu, mukizi bikulikiriza. Si biryagagi hi'gulu lya'Bahisiraheeri booshi.

<sup>23</sup> «Lulya lusiku lwo Nahano agayoboheesania kwo, ikyanya lutazi hika, ngatee mùlungikira umuleevi Hiriya. § <sup>24</sup> Uyo Hiriya, aganywaniisa ababusi na'baana baabo. Ananywaniise abaana na bayishe. Buzira kwokwo, nangayami sherezizi ikihugo kiinyu, kinasigale mwi'daaki.»

---

§ 3:23 3.23 Mataayo 11.14; 17.10-13; Mariko 9.11-13; Luka 1.17; Yohana 1.21.

**Ibibiriya: Igambo Iya Rurema mu ndeto  
ye'kifuliiru  
Fuliiru: Ibibiriya: Igambo Iya Rurema mu ndeto  
ye'kifuliiru (Bible)**

copyright © 2018 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Fuliiru

Contributor: SIL International (in Africa)

All rights reserved.

2020-11-17

---

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source  
files dated 29 Jan 2022

871cddeb-c358-58e1-a46a-1b6006a51f3b